

Władysława Szulakiewicz

ORCID 0000-0001-8614-2955

Akademia Ignatianum w Krakowie

Profesor Karol Poznański (14 lutego 1931 – 10 listopada 2022)

W dniu 10 listopada 2022 r. zmarł Profesor Karol Poznański, wybitny uczyony, znawca dziejów oświaty XIX w., organizator życia naukowego oraz zasłużony nauczyciel akademicki i wychowawca wielu badaczy historii oświaty i wychowania.

Urodził się 14 lutego 1931 r. w Żarkach¹. Edukację na poziomie podstawowym i średnim ukończył w rodzinnej miejscowości. Wspomnieć należy, że naukę w szkole powszechnej K. Poznański rozpoczął w okresie wojny. Przebiegała ona w trudnych warunkach, bowiem szkoła pracowała, jak wspominał Profesor, „w pomieszczeniach zastępczych, bez własnych sprzętów, biblioteki i pomocy naukowych”. Dopiero po wyzwoleniu (17 stycznia 1945 r.) rodzice uczniów z Żarek podjęli starania o stworzenie odpowiednich warunków do nauki.

---

¹ W tekście korzystałam z ustaleń zawartych m.in. w opracowaniach: H. Markiewicz, *Profesor Karol Poznański. Życie i działalność naukowa*, [w] *W kręgu oświaty szkolnictwa i nauki. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Karolowi Poznańskiemu*, red. A. Winiarz, Lublin 2011; A. Winiarz, *Profesor Karol Poznański, organizator i pierwszy Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, [w] *W kręgu oświaty szkolnictwa i nauki*, s. 27–37 oraz z moich wcześniejszych opracowań poświęconych Profesorowi: W. Szulakiewicz, *Profesor Karol Klemens Poznański – historyk oświaty i wychowania, pedagog. W siedemdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, „Kultura i Edukacja” 2006, nr 2/3, s. 191–196; eadem, *Profesor Karol Klemens Poznański – historyk oświaty i wychowania*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici Pedagogika” 2012, z. 28, s. 107–118; eadem, *Człowiek uniwersytetu – przyczynek do biografii naukowej Profesora Karola Poznańskiego (w dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin)*, „Studia Paedagogica Ignatiana” [online] 2021, t. 24, nr 2, s. 107–130; eadem, *Pamiętając o polskich historykach wychowania*, „Studia Paedagogica Ignatiana” [online] 2022, t. 25, nr 2, s. 165–170. Ponadto cenne dla biografii Profesora są materiały z Jego Archiwum prywatnego: Autoreferat, *Wspomnienia – autobiografia*, wykazy publikacji, sprawozdania z działalności naukowej, wykaz wypromowanych doktorów, wykazy recenzji prac doktorskich, habilitacyjnych, wniosków o tytuł naukowy lub stanowisko profesora uczelnianego oraz publikacja K. Poznański, *Pierwsze lata Państwowego Gimnazjum i Liceum Koedukacyjnego im. Tadeusza Kościuszki w Żarkach (1945–1949)*, Żarki 2000.

Po II wojnie światowej uzyskał maturę i ukończył studia wyższe. Dnia 1 października 1950 r. został studentem pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego². Będąc studentem, zarabiał na swoje utrzymanie, udzielając korepetycji. Jego nauczycielami w czasie studiów byli wybitni uczeni, których zajęcia oceniał bardzo wysoko. Uczestniczył m.in. w seminariach Stefana Kunowskiego i Jana Dobrzańskiego³. Pod kierunkiem tego ostatniego odbywał studia nad historią wychowania, przygotowując pracę magisterską i jednocześnie poznawał zasady badań historycznych.

Profesor był związany naukowo i zawodowo z dwoma środowiskami akademickimi, Lublinem i Warszawą. W pierwszym z tych miast było to środowisko Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS), w drugim, w Warszawie, Wyższa Szkoła Pedagogiki Specjalnej – Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej i Akademia Wychowania Fizycznego.

Po ukończeniu studiów 1 września 1955 r. rozpoczął pracę w UMCS, a w 1961 r., w wieku 30 lat, uzyskał stopień doktora na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem profesora J. Dobrzańskiego pt. *Szkoły rzemieślniczo-niedzielne w Królestwie Polskim w latach 1817–1864*. Recenzentami rozprawy doktorskiej byli profesorowie Łukasz Kurdybacha i Ryszard Wroczyński. W 1972 r. K. Poznański uzyskał stopień doktora habilitowanego. Jego wydana w 1968 r. książka habilitacyjna nosiła tytuł *Reforma szkolna w Królestwie Polskim w 1862 roku*. W tym awansie naukowym Profesora recenzentami byli: Jan Dobrzański, Ryszard Wroczyński i Rafał Gerber.

Do 1984 r. Profesor pracował w UMCS w Lublinie, gdzie pełnił liczne funkcje, m.in. kierownika Wyższego Studium Nauczycielskiego, był też od 1 września 1973 r. kierownikiem Zakładu Historii Wychowania i Pedagogiki Porównawczej, dziekanem Wydziału Pedagogiki i Psychologii przez 11 lat⁴. Warto zaznaczyć, że w tym czasie Wydział uzyskał prawa do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w zakresie pedagogiki. Rok 1984 był z kolei początkiem pracy w Wyższej Szkole Pedagogiki Specjalnej (później Akademii Pedagogiki Specjalnej). Profesor nadal jednak utrzymywał kontakty z Lublinem. Nie pozostawił swoich uczniów i odbywał systematycznie seminaria naukowe. Trzeba podkreślić, że jako trzykrotny rektor APS przyczynił się wybitnie do jej rozwoju, w sensie zmiany statusu akademickiego, tj. przemianowania szkoły wyższej na akademię, jak też w sensie powiększenia zaplecza

² Więcej na ten temat zob. K. Poznański, *Wspomnienia – autobiografia*, k. nlb.

³ Mistrzem Profesora Karola Poznańskiego był Jan Dobrzański, który należy do uczniów Stanisława Lempickiego.

⁴ Szerzej o okresie lubelskim zob. A. Winiarz, *Profesor Karol Poznański, organizator i pierwszy Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, passim.

naukowo-badawczego⁵. W APS kierował najpierw Zakładem Historii Wychowania, a później został kierownikiem Katedry Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania, przemianowanej w 2002 r. na Katedrę Historii Wychowania. Ponadto pełnił funkcję kierownika Zakładu Historii Kultury Fizycznej i Olimpizmu w Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie.

Tytuł profesora nauk humanistycznych otrzymał w 1986 r., a w 1991 r. został mianowany profesorem zwyczajnym. Z Akademii Pedagogiki Specjalnej Profesor Poznański odszedł w 2020 r. Uczelni tej poświęcił 36 lat swego życia naukowego.

Na podstawie analizy twórczości naukowej można stwierdzić, że zainteresowania naukowe Profesora koncentrują się na dziejach polskiej myśli pedagogicznej, szkolnictwa i wychowania. Uznawany jest za znawcę dziejów oświaty XIX w.⁶ Wszystkie Jego publikacje były rzetelnie dokumentowane, oparte najczęściej na źródłach archiwalnych. Profesor prowadził badania archiwalne nie tylko w kraju, ale i za granicą, np. w Leningradzie i Moskwie. W dorobku pisarskim Profesora wymienić można kilka kierunków badań, które dotyczą: 1. historii instytucji edukacyjnych, 2. dziejów reform oświatowych i polityki oświatowej, 3. podręczników i syntez historii wychowania, historii wychowania jako przedmiotu nauczania i dyscypliny naukowej, 4. historii myśli pedagogicznej i biografistyki pedagogicznej.

Jego dorobek historyczno-oświatowy jest bogaty i zróżnicowany, składają się na niego różne formy pisarskie: opracowania książkowe, liczne studia tematyczne w postaci artykułów i studiów, a także recenzje oraz redakcje. Na szczególną uwagę w tym dorobku zasługują wydawnictwa źródłowe, nad opublikowaniem których pracował w ostatnich latach swego życia. W sumie jest autorem opracowań poświęconych dziejom oświaty, omawiających stan badań nad określonymi zagadnieniami z historii oświaty i wychowania, ale też opracowań wskazujących nowe kierunki poszukiwań historyczno-oświatowych.

W twórczości Profesora ważny nurt badań związany był z powstawaniem podręczników do historii wychowania. Uczestniczył w przygotowywaniu kilku tego typu opracowań i wydawnictw już od lat sześćdziesiątych⁷. Warto przypomnieć, że Profesor Karol Poznański w latach 1962–1968 związany był jako adiunkt z Pracownią Dziejów Oświaty PAN i tym samym uczestniczył w pra-

---

⁵ Profesor K. Poznański był rektorem WSPS – APS w latach 1984–1990, 1999–2000 i 2000–2002.

⁶ Publikował m.in. w takich czasopismach jak: „Ars Educandi”, „Kwartalnik Pedagogiczny” „Nowa Szkoła” „Przegląd Historyczno-Oświatowy”, „Rozprawy z Dziejów Oświaty”, „Oświata Dorosłych”, „Oświata i Wychowanie”, „Rocznik Lubelski”, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny”, „Roczniki Pedagogiczne”, a także w serii Monografie z Dziejów Oświaty.

⁷ Dokładny wykaz opracowań podręcznikowych zob. *W kręgu oświaty szkolnictwa i nauki*, s. 15.

cach nad opracowywaniem podręcznika do historii wychowania pod redakcją Łukasza Kurdybachy. W opinii Kaliny Bartnickiej K. Poznański wniósł bardzo poważny wkład do podręcznika *Historia wychowania*⁸. Dodać trzeba, że był współautorem publikacji podręcznikowych nie tylko pod redakcją Łukasza Kurdybachy, ale i Józefa Miąso oraz Danuty Dryndy. Ponadto sam przygotował w 2006 r. skrypt pt. *Wybrane zagadnienia z historii wychowania*⁹. Nie można zapomnieć o internetowym wydaniu Jego wykładów z historii wychowania.

W bogatym dorobku pisarskim Profesora do znaczących prac, powstałych w bieżącym tysiącleciu, należy zaliczyć trzypomowe wydawnictwo (liczące w sumie 648 stron) pt. *Oświata i szkolnictwo w Królestwie Polskim 1831–1869. Lata zmagania i nadziei*, t. 1: *Przebudowa systemu szkolnictwa i wychowania w Królestwie Polskim w latach 1831–1839*; t. 2: *Szkoły rzemieślniczo-niedzielne*, t. 3: *Polityka oświatowa caratu w latach 1834–1861* (Warszawa 2001–2004). Od 2015 r. K. Poznański realizował projekt wydania źródeł i materiałów do historii wychowania. Zamysł ten był bezsprzecznie jak na jedną osobę niezwykle przedsięwzięciem naukowym. Dotychczas ukazały się tomy: *Ustawodawstwo szkolne w Królestwie Polskim w latach autonomii administracyjnej 1815–1867*, Warszawa 2019 (988 stron); tom 3 i 4 pt. *Obraz przemian w organizacji i działalności szkół Królestwa Polskiego w latach 1815–1867. Materiały i źródła do historii wychowania*, t. 3, cz. 1: *Lata konstytucyjne 1815–1830*, cz. 2: *Pod rządami Iwana Paskiewicza 1831–1839*, wybrał i przypisami opatrzył Karol Poznański, Warszawa 2021.

Ważnym kierunkiem badań Profesora była historia myśli pedagogicznej, zwłaszcza w zaborze rosyjskim¹⁰. Z tym obszarem badań (historią myśli pedagogicznej) łączą się ściśle opracowania Profesora dotyczące biografistyki. Na liście biografii pedagogicznych przygotowanych przez Profesora znaleźli się m.in.: Jan Amos Komeński, Jan Henryk Pestalozzi, Stanisław Konarski, Bronisław Trentowski, Natalia Han-Ilgiewicz, Henryk Struve, Seweryn Zdzitowiecki, Kazimierz Krzywicki, Stanisław Kalinowski, Zygmunt Nowicki i wielu innych uczonych oraz działaczy oświatowych. Upamiętnił także w dwóch opracowaniach swojego mistrza, Jana Dobrzańskiego¹¹.

⁸ K. Bartnicka, *Łukasz Kurdybacha – twórca Pracowni Dziejów Oświaty (1907–1972)*, [w] *Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk w latach 1953–2003*, red. J. Schiller, L. Zasztowt, Warszawa 2004, s. 148.

⁹ Dodruk w 2009 r.

¹⁰ K. Poznański, *Myśl pedagogiczna pod zaborem rosyjskim - do powstania styczniowego (1795–1863)*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 1992, nr 1–2, s. 9–31; idem, *Polska myśl pedagogiczna w Królestwie Polskim po upadku powstania styczniowego (1864–1915)*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 1998, nr 3–4, s. 193–212.

¹¹ Idem, *Profesor Jan Dobrzański (1901–1997). In memoriam*, „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 1997, t. 38, s. 3–9; idem, *Profesor Jan Dobrzański (1901–1997). Pro memoria*, [w] *Jan Dobrzański. Profesor, Mistrz i Przyjaciel*, red. K. Przybylko, Lublin 2001, s. 82–89.

Wśród publikacji wydanych przez Profesora zwracają uwagę prace poświęcone instytucjom oświatowym i naukowym, z którymi był związany jako uczeń bądź pracownik naukowy. Są to publikacje omawiające historię gimnazjum, którego był absolwentem¹², dzieje Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS oraz kilka prac poświęconych dziejom APS¹³.

Należy wreszcie wspomnieć o przygotowaniu przez Profesora jako współautora publikacji zawierającej bibliograficzne zestawienie tekstów opublikowanych na łamach „Przeglądu Historyczno-Oświatowego”¹⁴. Jak wspomniano wcześniej, w ostatnich latach życia pracował nad wydaniem źródeł do dziejów oświaty. W chwili śmierci w Wydawnictwie Akademii Pedagogiki Specjalnej pozostało obszerne dzieło, tj. część pierwsza tomu 4 „Przebudowa szkolnictwa w Królestwie Polskim według rosyjskich wzorów w latach 1840–1861 pod kierunkiem kolejnych ministrów oświecenia publicznego Rosji i kuratorów Okręgu Naukowego Warszawskiego”¹⁵.

Znamienną cechą Profesora jako badacza było to, że zawsze przygotowując swoje publikacje, konsultował kolejne etapy ich powstawania z innymi historykami oświaty. Stawiał pytania odnoszące się zarówno do tytułu pracy, jak jej struktury i zawartości¹⁶. Profesor pierwszą swoją pracę opublikował w 1958 r., co oznacza, że twórczości pisarskiej poświęcił ponad 60 lat swego bogatego, pracowitego, chociaż nie zawsze łatwego życia.

Na uznanie w biografii Profesora zasługuje Jego ogromne zaangażowanie w organizację życia naukowego. Jego działalność w tym obszarze łączyła się z pełnieniem funkcji przewodniczącego Zespołu Historii Wychowania Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN. Funkcję tę pełnił w latach 1985–2002, a członkiem KNP PAN był od 1984 r. Jako przewodniczący Zespołu Historii Wychowania KNP PAN prezentował na łamach „Rocznika Pedagogicznego” opracowania na temat stanu badań i rozwoju historii wychowania. Uczestniczył

---

¹² Idem, *Pierwsze lata Państwowego Gimnazjum i Liceum Koedukacyjnego im. Tadeusza Kościuszki w Żarkach (1945–1949)*, passim.

¹³ Zob. np. idem, *Geneza i pierwsze lata Wydziału Pedagogiki i Psychologii w Lublinie. Kalendarium przeobrażeń strukturalnych i organizacyjnych w latach 1971–1984*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 1994, t. 16, s. 9–40; idem, *Wspomnienia o moich dwóch kadencjach rektorskich w WSPS w latach 1984–1990*, [w] *Sami tworzyliśmy tę historię. Księga pamiątkowa z okazji 90. rocznicy powstania Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie 1922–2012*, Warszawa 2012, s. 67–86; idem, *Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej. Przeszłość – dzień dzisiejszy – przyszłość*, „Szkoła Specjalna” 2002, nr 3, s. 132–136.

¹⁴ K. Poznański, I Czarnecka, *Bibliografia „Przeglądu Historyczno-Oświatowego” za 60 lat działalności wydawniczej (1947–2007)*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2007, nr 4, s. 1–132.

¹⁵ Informacja potwierdzona przez dr hab. Iwonę Czarnecką.

¹⁶ Wielokrotnie miałam ten zaszczyt, że takie rozmowy prowadził ze mną. Były one raczej poruszające dla mnie aniżeli potrzebne Profesorowi.

też w sympozjach i seminariach poświęconych rozwojowi historii wychowania. Profesor przez wiele lat należał do redakcji czasopism i serii wydawniczych. Był też członkiem założycielem Towarzystwa Historii Edukacji (THE), które zostało powołane z inicjatywy Profesora Józefa Miąso w 2000 r., a w 2005 r. został wybrany jego drugim z kolei prezesem. Znalazł się w gronie honorowych członków THE. Profesor od początku lat siedemdziesiątych aktywnie uczestniczył w życiu naukowym. Był obecny niemal na wszystkich spotkaniach naukowych, organizowanych przez środowisko historyków wychowania¹⁷. Uczestniczył w zjazdach pedagogicznych i historycznych, podczas których organizował sekcje historii wychowania lub był referentem i uczestnikiem dyskusji. Jako przewodniczący ZHW KNP PAN np. zorganizował podczas II Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego pt. „Demokracja i Wychowanie” (Toruń 31 VIII – 2 IX 1995) grupę roboczą, bo tak wówczas nazywano obrady przedstawicieli dyscyplin i subdyscyplin. Temat obrad sformułował tak: „Historia wychowania – przesłania dla współczesności”¹⁸. Zatrzaszczył się także o to, aby w tomie pozjazdowym znalazły się dwa referaty reprezentantów historii wychowania. Z kolei podczas IV Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego pt. „Pedagogika i Edukacja wobec nowych wspólnot i różnic w jednoczącej się Europie” (Olsztyn 20 – 22 IX 2001) występował jako referent.

Ważnym wydarzeniem naukowym dla środowiska historyków wychowania było stworzenie sekcji historyków wychowania na zjeździe historycznym¹⁹. Był współorganizatorem obrad sekcji „Historia edukacji” na XVIII Zjeździe Polskiego Towarzystwa Historycznego w Olsztynie w 2009 r. Efektem obrad tej sekcji jest publikacja, którą Profesor recenzował²⁰. Trzeba zaznaczyć i to, że niemal do końca życia był aktywnym uczestnikiem seminariów i konferencji organizowanych przez Zespół Historii Wychowania – Sekcję Historii Pedagogiki KNP PAN²¹. Ostatni swój referat wygłosił podczas konferencji zorganizowanej przez Sekcję Historii Pedagogiki KNP i Katedrę Historii Oświaty i Wychowania AIK 30 marca 2022 r.²² Konferencja dotyczyła tematu: „Twórcy polskiej

¹⁷ Opinię taką wydają na podstawie programów konferencji i seminariów naukowych, które gromadzę od 1986 r.

¹⁸ *II Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny Demokracja i Wychowanie. Materiały przedzjazdowe*, Toruń 1995, s. 223.

¹⁹ Wspólnie z Profesorem jako prezesem THE wystosowaliśmy pismo do prezesa PTH, prof. Krzysztofa Mikulskiego z prośbą o powołanie takiej sekcji na XVIII Zjeździe w Olsztynie.

²⁰ *Z dziejów polskiej teorii i praktyki edukacyjnej*, red. W. Szulakiewicz, Toruń 2009, ss. 249.

²¹ Szczegółowe sprawozdania z działalności Zespołu Historii Wychowania KNP PAN – Sekcji Historii Pedagogiki w moim posiadaniu. Część z nich jest opublikowana.

²² I. Czarnecka, *Sprawozdanie z konferencji naukowej „Twórcy polskiej historii oświaty i wychowania w latach 1945–2021”*, Kraków 30–31 marca 2022, „Studia Paedagogica Ignatiana” [online] 2022, t. 25, nr 2, s. 157–161.

historii oświaty i wychowania w latach 1945–2021”. W wystąpieniu tym mówił o swojej drodze do historii wychowania, historykach wychowania i ważnych faktach z dziejów tej dyscypliny. Wykładu słuchało liczne grono Jego uczniów i byli, jak wynika z moich rozmów z nimi, bardzo dumni ze swojego Mistrza²³. Nie tylko uczniowie, ale i inni uczestnicy konferencji słuchali z zainteresowaniem, bowiem o historii wychowania mówił jeden z najważniejszych jej przedstawicieli w okresie powojennym.

Profesor Karol Poznański jest niekwestionowanym mistrzem i współtwórcą polskiego środowiska historyków wychowania. Ma ogromny udział w kształceniu badaczy historii wychowania. Wywarł On duży wpływ na rozwój środowiska naukowego jako promotor prac doktorskich, recenzent wydawniczy oraz opiniujący w procedurach o awans naukowy wielu uczonych. Można stwierdzić, że w tym obszarze Profesor był jednym z najaktywniejszych i najrzetelniejszych recenzentów w naszej dyscyplinie. Warto podkreślić, że w ocenach Profesora, dotyczących dorobku naukowego wielu polskich historyków wychowania, dostrzec można niezwykle takt i umiejętność formułowania uwag krytycznych. Były one tak skonstruowane, że oceniany nie mógł się czuć urażony, ale zachęcony do ponownego zastanowienia się nad swoim tekstem. Recenzje autorstwa Profesora, zwłaszcza te przygotowywane na potrzeby awansów profesorskich, cechowało jeszcze jedno – otóż Profesor Poznański opiniował nie tylko dorobek publikacyjny ocenianych, ale i niezwykle profesjonalnie wypowiadał się na temat umiejętności współpracy tych osób i ich relacji ze środowiskiem naukowym. Podkreślając znaczenie działalności Profesora na rzecz rozwoju środowiska historyków oświaty i wychowania, warto wymienić dla przykładu nazwiska osób, w których awansie uczestniczył. W roli promotora prac doktorskich wystąpił 27 razy. Sprawował opiekę naukową jako promotor w przewodzie m.in.: Anny Boguszewskiej, Jacka Kulbaki, Czesława Kępskiego, Iwony Czarneckiej, Ryszarda Kuchy, Haliny Raczek, Wandy Walkowiak, Adama Winiarza, Bożeny Wierzchowskiej-Konery, Anny Żukowskiej²⁴. Jak powszechnie wiadomo, z grona wymienionych większość jest już samodzielnymi pracownikami naukowymi i prowadzi działalność naukową i dydaktyczną w kilku uczelniach. Ponadto Profesor recenzował dorobek naukowy w przewodach habilitacyjnych m.in.: Andrzeja Ciążeli, Andrzeja Bonusiaka, Jerzego Doroszewskiego, Piotra Gołdyna, Krzysztofa Jakubiaka, Janiny Kamińskiej, Czesława Kępskiego, Elwiry Kryńskiej, Ryszarda Kuchy, ks. Jana Niewęglowskiego, Hanny Markiewicz, Adama Massalskiego, Grzegorza Michalskiego, Bogdana Snocha, Władysławy

²³ Dodać trzeba, że Profesora nie zniechęcił trud, z którym musiał się zmierzyć, będąc w 91 roku życia, bowiem konferencja była zorganizowana w formie hybrydowej.

²⁴ Wykaz doktorów wypromowanych przez Profesora K. Poznańskiego podaję alfabetycznie, nie według roku ich nadania.

Szulakiewicz, Adama Fijałkowskiego, Edyty Wolter. Był autorem wielu recenzji prac doktorskich. Z grona historyków wychowania recenzował m.in. dysertacje doktorskie: Moniki Hajkowskiej, Ewy Kuli, Marzeny Pękowskiej, Joanny Schiller. Występował jako recenzent w wielu przewodach o tytuł profesora i stanowisko profesora uczelnianego. Wśród kandydatów do tytułu ocenianych przez Profesora są m.in.: Andrzej Banach, Kalina Bartnicka, Stanisław Gawlik, Jan Hellwig, Tadeusz Jałmużna, Juliusz Jundziłł, Danuta Koźmian, Ryszard Kucha, Krzysztof Jakubiak, Andrzej Meissner, Władysława Szulakiewicz. Wszyscy wymienieni z dużym powodzeniem prowadzili i prowadzą działalność naukową.

Z analizy dotychczasowych opracowań i dokumentów, będących w moim posiadaniu, Profesor K. Poznański opracował wiele recenzji wydawniczych prac autorskich, zbiorowych i artykułów. Ze znanej mi dokumentacji wynika, że opiniował także dwa wnioski o nadanie przez Senat Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej tytułu doktora *honoris causa* – profesor Ewie Łętowskiej (2009) i profesorowi Czesławowi Kupisiewiczowi (2013). Recenzował też wnioski o granty naukowe, podchodząc do projektów badawczych, zwłaszcza młodych adeptów nauki, z niezwykłą życzliwością.

W swej działalności akademickiej był bardzo oddany kształceniu młodych adeptów nauki, wpajając im zasady rzetelnej pracy naukowej. Poświęcał wiele czasu swoim uczniom, nigdy nie odmawiał nikomu konsultacji. Opiekując się rozwojem naukowym wielu osób, cieszył się każdym awansem naukowym lub nową publikacją ich autorstwa. Nie zapomnę jak wyczekiwał, już z wielkim trudem ze względu na stan zdrowia, awansu naukowego dr Iwony Czarneckiej i jak bardzo się cieszył, że kolokwium, które odbyło się 3 listopada 2022 r. zakończyło się pomyślnie. Profesor zmarł tydzień później. Został pochowany 1 grudnia 2022 r. na Cmentarzu Prawosławnym w Warszawie, w części katolickiej.

Bez wątpienia Profesor Karol Poznański ma niekwestionowane zasługi w dziele współtworzenia środowiska naukowego i struktur polskiej historii wychowania II połowy XX w. i dwóch dziesięcioleci XXI w. Był aktywny niemal do końca swych dni. Był Człowiekiem skromnym, który nie troszczył się o zaszczyty. Cieszył się natomiast każdym sukcesem innych. Będzie nam Go brakowało, będzie brakowało jego rzetelnych publikacji, mądrych i sprawiedliwych recenzji naukowych i pięknych w swej wymowie rozmów o nauce, życiu i tym, co stanowi jego właściwy sens.